

Chambre des Représentants

SESSION 1979-1980

28 FÉVRIER 1980

PROJET DE LOI relatif aux tribunaux de police

I. — AMENDEMENTS
PRESENTES PAR Mme RYCKMANS-CORIN

Art. 47.

1. — Dans la colonne « juges », en regard des sièges de « Nivelles », « Louvain » et « Dinant », remplacer chaque fois le chiffre « 1 » par le chiffre « 2 ».

JUSTIFICATION

Il y a lieu de remarquer que 11 des arrondissements se trouvent au-dessus du critère des 3 250 affaires, mais ces 3 arrondissements dépassent nettement, par le chiffre des affaires, le nombre de 3 250 par juge. Ils se situent respectivement à 4 152, 4 538 et 4 546 affaires. Cette situation est donc profondément anormale.

Pour ce qui concerne Nivelles en particulier, l'augmentation régulière de sa population ne permet pas de se baser sur des chiffres de 1978 ou 1979 pour régler ce problème.

Si la réforme proposée doit réussir, c'est bien en permettant que justice soit rendue dans ces affaires dans des délais suffisamment brefs. De plus, ce seront les affaires les plus lourdes (homicides, conséquences civiles) qui viendront au tribunal et il faudra trouver le temps de les traiter (les autres feront l'objet d'une transaction).

De pareilles infractions ne viendront donc généralement à l'audience que s'il y a contestation, mais lorsqu'elles y viennent, le juge doit pouvoir écouter les explications du prévenu et convoquer éventuellement l'auteur du procès-verbal. Agir autrement, c'est-à-dire en décidant sur pièces et sans laisser au prévenu l'occasion de se défendre, serait donner aux citoyens l'image la plus fâcheuse de la justice, celle d'une justice qui n'a pas le temps de s'occuper de celui qui va être jugé. Or, c'est souvent à l'occasion d'une de ces infractions bénignes au Code de la route qui n'épargnent personne, fût-ce le plus prudent, que la plupart des gens font connaissance avec la justice et l'image qu'ils en garderont sera liée à la disponibilité du juge qui aura su les écouter.

Il va de soi : pourtant que l'essentiel de la mission du juge de police ne sera plus désormais de s'occuper de ces cas bénins. Il devra appliquer la loi pénale et régler les intérêts civils dans des affaires graves, très graves même, puisque, dans certains cas, le prévenu se verra reprocher

Voir :

406 (1979-1980) :

- N° 1 : Projet de loi.
- N° 2 à 7 : Amendements.

Kamer van Volksvertegenwoordigers

ZITTING 1979-1980

28 FEBRUARI 1980

WETSONTWERP betreffende de politierechtbanken

I. — AMENDEMENTEN
VOORGESTELD DOOR M^w RYCKMANS-CORIN

Art. 47.

1. — In de kolom « rechters » tegenover de zetels « Nijvel, Leuven en Dinant », telkens het cijfer « 1 » vervangen door het cijfer « 2 ».

VERANTWOORDING

Er zij opgemerkt dat 11 van de arrondissementen boven het criterium 3 250 zaken komen, maar de bedoelde 3 arrondissementen overtreffen door het cijfer van de zaken merkkelijk het gemiddelde van 3 250 per rechter. Respectievelijk komen zij tot 4 152, 4 538 en 4 546 zaken. Deze toestand is dan ook uiterst abnormaal.

Wat Nijvel in het bijzonder betreft, mag men wegens de geregelde stijging van de bevolking niet steunen op de cijfers van 1978 of 1979 om dat probleem op te lossen.

Als de voorgestelde hervorming wil slagen, moet het wel mogelijk worden gemaakt in die zaken binnen een nogal korte termijn recht te spreken. Bovendien zullen de zwaarste zaken (doodslagen, burgerlijke gevolgen) voor de rechtbank worden gebracht en de tijd om ze af te handelen zal moeten worden gevonden (de overige zullen het voorwerp van een minnelijke schikking uitmaken).

Misdrijven van die aard zullen dus doorgaans maar bij betwisting voorkomen, maar als dat het geval is, moet de rechter de uitleg van de beklaagde aan kunnen horen en zo nodig degene die het proces-verbaal opmaakte, oproepen. Een ander optreden, dit wil zeggen beslissen op stukken en zonder de beklaagde de kans te bieden zich te verdedigen, zou de burger een zeer jammerlijk beeld van het gerecht geven, met name dat van een gerecht dat de tijd niet heeft om zich bezig te houden met wie berecht zal worden. Nu is het dikwijls zo dat de meeste mensen met het gerecht kennis maken naar aanleiding van een onnozele inbreuk op het verkeersreglement, waarvan niemand, ook de voorzichtigste niet, gespaard blijft, en het beeld dat hun zal bijblijven, zal samenhangen met de bereidheid van de rechter, die naar hen heeft kunnen luisteren.

Het spreekt echter vanzelf dat het voortaan niet meer de hoofdtaak van de politierechter zal zijn zich met die onnozele gevallen bezig te houden. Hij zal de strafwet moeten toepassen en de burgerlijke belangen in ernstige, zeer ernstige zaken zelfs, moeten regelen, want in

Zie :

406 (1979-1980) :

- N° 1 : Wetsontwerp.
- N° 2 tot 7 : Amendementen.

la mort d'un homme : il est certainement tout aussi délicat de sanctionner un homme sans passé judiciaire qui est responsable, lourdement peut-être, d'un accident aux conséquences funestes, qu'un délinquant de droit commun. Les juges de police, eux aussi, devraient avoir l'occasion de réfléchir à leurs dossiers et à la signification de leur mission.

C'est dire que le projet de loi porte le germe d'un trouble social important s'il ne prévoit pas les moyens nécessaires à sa réalisation correcte. Les magistrats de police ne peuvent devenir des automates.

Si le juge de police de Nivelles avait été saisi, en 1977, de sa nouvelle compétence, il aurait dû statuer notamment dans les 59 affaires qui sont venues devant la 2e chambre du tribunal correctionnel (82 en 1978). Il s'agit d'une chambre à 3 juges où ne sont distribuées que des affaires très graves (accidents mortels en général). Il n'est pas exagéré de dire qu'une audience entière est en moyenne nécessaire pour instruire de pareilles causes. Dès lors, ce n'est pas 132 audiences dont ce juge aurait disposé pour statuer 3 250 affaires, mais 73 pour statuer dans les 3 191 affaires restantes, qui ne sont pas toutes très simples (165 affaires ayant été jugées par la 3e chambre correctionnelle, 189 en 1979).

G. RYCKMANS-CORIN.

J. DEFRAIGNE.

J.-P. GRAFE.

Ch. VAN DE PUT.

E. WAUTHY.

2. — Dans la colonne « greffiers », en regard du siège de « Nivelles », remplacer le chiffre « 1 » par le chiffre « 2 ».

JUSTIFICATION

Il est essentiel, pour que les tribunaux fonctionnent, qu'il y ait au moins un greffier en chef ou un greffier par audience.

Il vaut donc mieux supprimer un employé et créer au cadre un poste de greffier, ce qui ne change pas le total général du cadre.

Art. 50.

Dans la colonne « greffier-chef de service », en regard du siège de « Nivelles », remplacer le chiffre « 1 » par le chiffre « 2 ».

JUSTIFICATION

L'arrondissement de Nivelles verra le nombre de juges de première instance augmenter ainsi que le nombre de substituts. Par contre, le nombre d'agents au greffe est diminué.

Tout le monde connaît la situation catastrophique de la justice dans l'arrondissement, due soit à l'augmentation de la population, soit aux modifications de compétence des tribunaux.

Il est donc indispensable de maintenir, au moins à titre transitoire jusqu'à ce que le retard judiciaire soit résorbé, le cadre du greffe en même temps que le cadre du tribunal.

G. RYCKMANS-CORIN.

J. DEFRAIGNE.

J.-P. GRAFE.

Ch. VAN DE PUT.

II. — AMENDEMENT PRESENTE PAR M. VAN CAUWENBERGHE

Art. 42bis (nouveau).

Insérer un article 42bis (nouveau), libellé comme suit :

« Art. 42bis. — Il est inséré dans le même Code un article 88bis, rédigé comme suit :

» Lorsque les nécessités du service le justifient, le Roi peut nommer des juges de complément au tribunal de première instance. »

sommige gevallen zal de beklaagde voor een mensenleven moeten terechtstaan. Het is beslist een even kiese taak iemand te straffen zonder gerechtelijk verleden, die, misschien in zware mate, verantwoordelijk is voor een ongeval met erge gevolgen, als een gemeenrechtelijk delinquent. Ook de politierechters zouden de gelegenheid moeten hebben om over hun dossiers en de betekenis van hun opdracht na te denken.

Dat betekent dat het wetsontwerp in zich de kiem draagt van een sociale stoornis van grote betekenis, als niet voorzien wordt in de nodige middelen om het behoorlijk ten uitvoer te leggen. Politierechters mogen geen automaten worden.

Was de politierechter te Nijvel in 1977 met zijn nieuwe bevoegdheid bekleed, dan zou hij met name in 59 zaken die voor de 2^e kamer van de correctionele rechtbank hebben gediend (82 in 1978), uitspraak hebben moeten doen. Het gaat hier om een kamer met drie rechters, waarnaar alleen zeer ernstige zaken worden verwezen (over het algemeen dodelijke ongevallen). Het is geenszins overdreven te stellen dat gemiddeld een terechtzitting nodig is om zulke zaken te behandelen. Deze rechter zou dan ook niet over 132 terechtzittingen hebben beschikt om 3 250 zaken af te handelen, maar over 73 om de overige 3 191 zaken, die niet alle zeer eenvoudig zijn (de 3^e correctionele kamer behandelde 165 zaken, 189 in 1979) te beslechten.

2. — In de kolom « griffiers » tegenover de zetel « Nijvel », het cijfer « 1 » vervangen door het cijfer « 2 ».

VERANTWOORDING

Opdat de rechtbanken zouden kunnen werken is het van wezenlijke betekenis dat er een hoofdgriffier of een griffier per terechtzitting is.

Het is dus beter een bediende uit de personeelsformatie weg te laten en in een ambt van griffier te voorzien, wat het algemene totaal van de personeelsformatie niet verandert.

Art. 50.

In de kolom « griffier-hoofd van dienst » tegenover de zetel « Nijvel », het cijfer « 1 » vervangen door het cijfer « 2 ».

VERANTWOORDING

Voor het arrondissement Nijvel neemt het aantal rechters in eerste aanleg toe, alsook het aantal substituten. De griffie daarentegen wordt afgeslankt.

Iedereen kent de catastrofale toestand van het gerecht in het arrondissement, die ofwel aan de stijging van de bevolking, ofwel aan de wijzigingen van de bevoegdheid van de rechtbanken wordt geweten.

Het is dan ook onontbeerlijk, althans bij wijze van overgang tot de gerechtelijke achterstand is ingelopen, de personeelsformatie van de griffie samen met de personeelsformatie van de rechtbank te behouden.

II. — AMENDEMENT VOORGESTELD DOOR DE HEER VAN CAUWENBERGHE

Art. 42bis (nieuw).

Een artikel 42bis (nieuw) invoegen, luidend als volgt :

« Art. 42bis. — In hetzelfde Wetboek wordt een artikel 88bis ingevoegd, luidend als volgt :

» Als de omstandigheden van de dienst het vereisen, kan de Koning aanvullende rechters in de rechtbank van eerste aanleg benoemen. »

JUSTIFICATION

1. Des comptages réalisés montrent que les tribunaux de police « nouvelle formule » de nombreux arrondissements auront à traiter un volume d'affaires supérieur à la moyenne unitaire nationale d'activité de 3 250 qui leur est attribuée. Cette moyenne ne pouvait être respectée que par le traitement expéditif de quantité d'affaires simples (défaut de radio-redevances, refus de transaction) et devient totalement irréalisable, compte tenu du cadre défini par le projet.

L'ampleur objective du contentieux de roulage, un accès à la justice garanti par les compagnies, voire des contingences psycho-sociologiques, les intérêts de groupes professionnels ou des politiques commerciales et financières concourent à faire du roulage un objet de consommation juridique intensive avoisinant la surconsommation. Il faut craindre que ces contraintes, tenant à la nature des affaires, survivront aux modifications de compétence préconisées qui, peut-être même, les aggraveront.

Il faut souligner que, jusqu'ici, les affaires « graves » qui vont être déferées aux tribunaux de police étaient, dans les cas les plus favorables à la politique de productivité prônée par le Gouvernement, examinées par des juges uniques correctionnels spécialisés qui réalisaient des moyennes avoisinant 700 affaires par an, soit près de cinq fois moins que la MUNA imposée aux juges de police.

L'organisation de leur juridiction sera de plus compliquée et leur rythme de travail fortement ralenti par le traitement du contentieux civil des juges de paix, tribunaux civils et consulaires qui leur serait transféré.

En outre, si la nouvelle politique de transaction permet de traiter quantité de dossiers jadis classés sans suite ou prescrits, il faut se rendre compte qu'un nombre accru de refus de transaction devra être déferé au tribunal de police.

C'est pourquoi il apparaît que, dans un grand nombre de tribunaux de police, il faudra rapidement avoir recours aux juges de complément prévus par l'article 69 du Code judiciaire, à peine de déplacer simplement l'arriéré et d'asphyxier non seulement les cours d'appel qui demeureront saisies des dossiers qui les encombrant, mais encore les tribunaux de police.

2. La surcharge des tribunaux de police aura sur les chambres d'appel pénales et civiles des tribunaux de première instance une incidence certaine mais difficilement évaluable, qui dépend du taux d'appel des décisions des tribunaux de police et des contraintes d'organisation judiciaire qui imposent en appel des chambres à trois juges, voir à cinq juges (art. 93 du Code judiciaire).

Si le taux d'appel global des affaires de police est relativement faible ($\pm 8\%$), il s'élève immédiatement, si l'on ne considère que le contentieux du roulage, et rejoint généralement le taux des chambres de roulage des tribunaux de première instance (15 à 20 %). C'est ce taux qui, selon le projet, contribue à l'engorgement des cours auquel on voudrait remédier. On peut d'ailleurs estimer qu'un rapprochement géographique entre la juridiction d'appel et du tribunal du premier ressort favorisera des pratiques d'appel systématique ou irrégulière.

Comme les chambres d'appel mobiliseront trois magistrats du tribunal de première instance, le surcroît d'appels risque de saturer ces tribunaux, d'absorber et détourner de son rôle le cadre supplémentaire que le projet attribue à certains arrondissements en se fondant sur les besoins relevés en 1977 par la commission chargée de déterminer les critères du cadre.

Il est donc nécessaire de disposer d'un moyen souple d'adapter le cadre aux nécessités et de prévenir un déplacement de l'arriéré judiciaire ou une aggravation de celui qui existe.

Le seul procédé envisageable est la réinstauration de la faculté de nommer des juges de complément chargés de participer au service dans les tribunaux de première instance.

J.-C. VAN CAUWENBERGHE.

VERANTWOORDING

1. Uit tellingen blijkt dat de politierechtbanken « nieuwe opvatting » in vele arrondissementen een groter volume aan zaken zullen moeten afdoen dan het unitair nationale activiteitsgemiddelde van 3 250 dat eraan wordt toegekend. Dit gemiddelde kon maar gehandhaafd worden door een vlugge afwikkeling van heel wat eenvoudige zaken (niet-betaling van luistergeld, afwijzen van een minnelijke schikking) en wordt totaal onbereikbaar als rekening wordt gehouden met de in het ontwerp vastgestelde personeelsformatie.

De objectieve omvang van de verkeersgeschillen, een door de verzekeringsmaatschappijen gewaarborgde toegang tot het gerecht, ja zelfs psycho-sociologische wisselvalligheden, de belangen van professionele groepen of een commercieel of financieel beleid dragen ertoe bij het verkeer te maken tot een voorwerp van intense rechtsconsumptie, die overconsumptie benadert. Gevreesd moet worden dat die gespannen toestand die aan de aard van de zaken is te wijten, na de voorgestelde wijzigingen van bevoegdheid zal voortbestaan en er misschien zelfs door zal worden verergerd.

Onderstreept moet worden dat de « ernstige » zaken die naar de politierechtbanken verwezen zullen worden, tot hertoe in de gevallen die het gunstigst waren voor het produktiviteitsbeleid dat de Regering voormaakt, behandeld werden door gespecialiseerde correctionele alleenrechtsprekende rechters die tot een gemiddelde van nagenoeg 700 zaken per jaar kwamen, dat is bijna vijfmaal minder dan het aan de politierechters voorgeschreven gemiddelde.

Bovendien zal de inrichting van hun rechtspraak ingewikkeld zijn en hun werktempo zal sterk worden vertraagd door de afhandeling van de burgerlijke geschillen die van de vrederechters, burgerlijke rechtbanken en rechtbanken van koophandel naar hen zou worden overgeheveld.

Voorts dienen wij er ons rekenschap van te geven dat een groter aantal geweigerde minnelijke schikkingen naar de politierechtbank zal moeten worden verwezen, hoewel het nieuwe beleid inzake minnelijke schikking het mogelijk zal maken heel wat vroeger geseponeerde of verjaarde dossiers af te doen.

Daarom ziet het ernaar uit dat in een groot aantal politierechtbanken spoedig een beroep zal moeten worden gedaan op toegevoegde rechters als bedoeld in artikel 69 van het Gerechtelijk Wetboek, om niet de achterstand gewoonweg te moeten verschuiven en niet alleen de hoven van beroep waar de dossiers aanhangig blijven, maar ook de politierechtbanken te verstikken.

2. De overbelasting van de politierechtbanken zal beslist een wel moeilijk te ramen weerslag hebben op de straf- en burgerlijke kamers voor hoger beroep bij de rechtbanken van eerste aanleg, wat afhankelijk is van het percentage van hoger beroep tegen de uitspraken van de politierechtbanken en van de eisen van de rechterlijke organisatie, die in hoger beroep kamers met drie, ja zelfs met vijf rechters opleggen (art. 93 van het Gerechtelijk Wetboek).

Hoewel het totale percentage politiezaken in hoger beroep betrekkelijk laag is (ca. 8 %), neemt het dadelijk toe, als alleen de verkeersvergripen in aanmerking worden genomen, en komt het doorgaans dicht bij het percentage van de verkeerskamers van de rechtbanken van eerste aanleg (15 tot 20 %). Dit percentage werkt volgens het ontwerp de overvoering van de hoven in de hand, wat men wil verhelpen. Er kan trouwens verwacht worden dat een geografische toenadering tussen de gerechten in hoger beroep en de initiële gerechten stelselmatig of ondoordacht hoger beroep zal begunstigen.

Vermits de kamers voor hoger beroep drie magistraten van de rechtbank van eerste aanleg zullen vergen, bestaat het gevaar dat de toename van hoger beroep die rechtbanken tot een verzadigingspunt brengt, en de bijkomende personeelsformatie die het ontwerp aan bepaalde arrondissementen toekent uitgaande van de behoeften die in 1977 door de commissie belast met het bepalen van de criteria zijn vastgesteld, in beslag neemt en van haar rol afwendt.

Het is dan ook geboden over een soepel middel te beschikken om de personeelsformatie aan de noden aan te passen en te voorkomen dat de achterstand in gerechtszaken wordt verschoven of nog wordt verergerd.

Het enige middel dat in aanmerking kan komen is het opnieuw invoeren van de mogelijkheid toegevoegde rechters te benoemen met als taak deel te nemen aan de dienst in de rechtbanken van eerste aanleg.